

DÜRÜSTLÜK EN BÜYÜK FAZİLETTİR

Değerli mü'minler!

Bugünkü sohbetimizde dürüst olmanın faziletinden söz edeceğiz. Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا
وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ.

“Rabbımız Allah’tır deyip, sonra da doğrulukta devam edenlere gelince, onların üzerine melekler iner ve derler ki Korkmayın, üzülmeyin, size va’d edilen cennetle sevinin.”⁴⁶⁰

Sakafî kabilesinden Abdullah oğlu Süfyan (ra.) şöyle demiştir:

Peygamberimize:

–Ey Allah’ın Resülü, İslâmiyet hakkında bana bir öğüt veriniz ki, sizden sonra artık kimseden bir şey sormaya ihtiyacım kalmasın, dedim. Bunun üzerine Peygamberimiz:

قُلْ أَمَنْتُ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ

–Allah’a inandım de, sonra da dosdoğru ol, buyurdu.⁴⁶¹

Dikkat edilirse gerek âyet-i kerimede ve gerekse hadis-i şerifte İslâmiyetin iki ana bölümden ibaret olduğu bildirilmiştir.

Bu bölümlerden biri Allah’a iman, diğeri de dürüstlüktür.

Allah’a iman her şeyden önde gelir. Bize ilk farz olan Allah’ı bilmek ve O’na inanmaktır. Hz. Adem’dan itibaren son Peygamber Muhammed Mustafa (sas.)’e gelinceye kadar bütün Peygamberler önce bir olan, eşi ve dengi olmayan Allah’a inanmaya çağırılmışlar ve bu inanç etrafında insanların bütünleşmesini istemişlerdir. İman olmadan ne yapılan ibadetin ve ne de hayır ve iyiliğin Allah katında bir değeri yoktur. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyurmuştur:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيَعَةٍ يُحْسِبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ
لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُ فَوْقِيَهُ حِسَابُهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

“İnkâr edenlere gelince; onların işleri engin çöllerdeki serap gibidir. Susayan kimse onu su zanneder fakat ona vardığında hiçbir şey bulamaz. Orada Allah’ı bulur ve O da hesabını görür. Allah, hesabı çabuk görendir.”⁴⁶²

İşte inanmayanların, Allah katında değerlendirileceğini sandıkları amel-lerinin sonucu uzaktan hayal edilen bir pırlıttan ibarettir.

Ayet-i Kerîme’de kurtuluşa ermek için ön görülen ikinci nitelik, istikamettir.

İstikâmet, dosdoğru olmak demektir. Peygamberlerde bulunması gerekli beş sıfattan birisi hatta birincisi dürüstlüktür.

Dürüstlük büyük bir fazilettir. Kişinin çevresine güven vermesini sağlayan bir niteliktir. Bunun içindir ki, Peygamberimizin İslâmiyete davet ettiğini duyanlar, ilk önce onun dürüst olup olmadığını sormuşlardır. Pey-

461 Müslim, “İman”, 13.

462 Nür, 24/39.

gamberimizin dürüst olduğunu, şimdiye kadar kimseyi aldatmadığını ve yalan konuşmadığını öğrenenler şu değerlendirmeyi yapmışlardır: “İnsanlara karşı dürüst olan bir kimse Allah’a karşı niçin dürüst olmasın.”

Ayet-i kerimede, Allah’a imandan sonra (ki diğer iman esasları da buna dahildir.) kişinin bütün davranışları “istikamet” kelimesiyle ifade edilmiştir.

İstikamet, yani dürüstlük sözde, özde ve işde olmak üzere üç kısma ayrılır.

Şimdi bunları birer birer ve özet olarak inceleyelim.

1. Sözde Doğruluk

Her konuda olduğu gibi bu konuda da örnek alınacak insan, Peygamberimiz Efendimizdir. Peygamberimiz, doğru sözlülüğün en canlı örneği idi. Çünkü Kur’an-ı Kerim kendisine indirilmişti. Kur’an âyetlerini önce o okuyor ve uyguluyordu. Sözleriyle işleri arasında tam anlamıyla bir uyum vardı. Nasıl olmasın ki Kur’an-ı Kerim şöyle diyordu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ

“Ey mü’minler, yapmayacağınız şeyleri niçin söylersiniz.”⁴⁶³

Bu âyet-i kerimenin şu olay üzerine nazil olduğu rivayet edilir: Müslümanlar, “Amellerin, Allah katında en sevgilisinin hangisi olduğunu bilseydik, o uğurda mallarımızı ve canlarımızı feda ederdik.” demişlerdi. Bunun üzerine:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ.

“Allah, kendi yolunda kenetlenmiş bir yapı gibi saf bağlayarak savaşanları sever.”⁴⁶⁴

Meâlindeki âyet nazil oldu. Fakat Uhud savaşında bazılarının geri dönmesi, âyetteki uyarıya sebep olmuştur.⁴⁶⁵

463 Saff, 61/2.

464 Saff, 61/4.

465 İbn Kesîr, c. IV, s. 385.

Peygamberimiz doğru sözlü olmasaydı düşmanları bu yönü ile onu dillerine dolar, davetine engel olurlardı. Fakat şu bir tarihî gerçektir ki, onu tanıyanlardan hiç kimse ona yalancı diyememiştir. Bir gün Mekke'nin ileri gelenleri toplanmışlar; ne edelim, nasıl yapalım da Muhammed (sas.)'i bu davadan vaz geçirelim, diye düşünmeye başlamışlardı. En tecrübelilerinden biri olan Nazr b. Hâris şu sözleri söylemişti: “Ey Kureyş başınıza gelen felâketi halâ ortadan kaldıramadınız. Muhammed (sas.) sizin gözleriniz önünde büyüdü. Hepinizin en doğru sözlüsü, en güzel huylusu, en güveniliridir. Kırıştığı yani yaşlandığı zaman size yeni bir şey sunduğu için siz ona sihirbaz, şâir, deli demeye başladınız. Halbuki Muhammed (sas.) ne şairdir, ne sihirbazdır ne de delidir.”⁴⁶⁶

Peygamberimizin en büyük düşmanı olan Ebû Cehil: “Muhammed (sas.) ben sana yalan söylüyorsun demiyorum. Ancak getirdiklerini doğru bulmuyorum.” demişti de bunun üzerine şu âyet-i kerime nâzil oldu:

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ
بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ.

“Onların söylediklerinin gerçekten seni üzmemekte olduğunu biliyoruz. Aslında onlar seni yalanlamıyorlar, fakat o zalimler açıkça Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar.”⁴⁶⁷

Peygamberimiz bir gün bir dağın tepesine çıkarak:

–Ey Kureyş, size bu dağın arkasından düşman atlılarının gelmekte olduğunu söylersem bana inanır mısınız? demiş. Orada hazır bulunanlar:

–Evet, hepimiz inanırız, çünkü sen bir defa olsun yalan söylemedin, cevabını vermişlerdi.⁴⁶⁸

Bizans İmparatoru Hırakl, ticaret için Şam'a gelmiş olan Ebû Süfyan'ı kabul ettiği zaman ona sordu:

–Peygamberlik iddiasında bulunan bu zâtın bundan önce hiç yalan söylediğini duydunuz mu? dedi. Henüz Müslümanlığı kabul etmemiş olan Ebû Süfyan:

466 İbn Hişam, c. I, s. 299.

467 En'am, 6/33.

468 İslâm Tarihi, Asr-ı Saadet, c. II, s. 937.

–Asla, yalan söylediğini hiç duymadık, diye cevap verdi.⁴⁶⁹

Bütün bunlar, düşmanlarının itiraflarıdır. Onun yalan söylediğini duymuş olsalardı hiç örtbas ederler miydi.

İşte örnek alacağımız o yüce Peygamber böyle doğru sözlü idi. Düşmanları bile onun doğru sözlü olduğunda ve hiç kimseyi aldatmadığında ittifak halinde idiler.

Esasen Peygamberimiz sözünde ve işinde güvenilir birisi olmasaydı, insanlar kısa zamanda kendi inançlarını, âdet ve geleneklerini bırakarak ona inanır ve etrafında toplanırlar mıydı.

Doğruluk, insanların dayanak ve direğidir. Doğruluk olmayınca ne bir evde ve ne de bir ülkede anlaşma ve kaynaşma olmaz. Bu özelliği kaybeden milletin varlığı çöker, düzeni bozulur. Peygamberimizin şu sözü ne kadar düşündürücüdür:

تَحَرُّوا الصِّدْقَ وَإِنْ رَأَيْتُمْ أَنَّ الْهَلَكَةَ فِيهِ فَإِنَّ فِيهِ النَّجَاةَ

“Tehlikeyi doğrulukta görseniz de doğruluktan ayrılmayınız. Zira kurtuluş ancak ondadır.”⁴⁷⁰

Bir başka hadîs-i şerifte şöyle buyurmuştur:

عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَالْفُجُورُ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَمَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا

“Size doğruluğu tavsiye ederim. Zira doğruluk iyiliğe götürür, iyilik de cennete iletir. Kişi doğru söyledikçe, doğruyu araştırdıkça Allah katında doğru yazılır. Yalandan kaçının, zira yalan kötülüğe götürür, kötülük de

⁴⁶⁹ Buhârî, “Bed’ü'l-Vahy”, 1.

⁴⁷⁰ *et-Tergîb ve't-Terhîb*, c. 3, s. 590 Hadisi İbn Ebi'd-Dünya rivâyet etmiştir. Râvileri sikadır.

cehenneme iletir. Kişi yalan söyledikçe ve yalan peşinde koştukça Allah katında yalancı yazılır.”⁴⁷¹

Doğru sözlülüğün karşıtı yalancılıktır. Yalancılık ise kötü bir huy ve nifak belirtisidir. Mü'min yalan konuşmaz ve yalanla iş yapmaz. Çünkü onun derin bir saygı ile bağlı bulunduğu Peygamberi hiç yalan konuşmamış ve yalan konuşandan hoşlanmamıştır.

Bir gün Peygamberimize sorulmuş:

Mü'min korkak olur mu? Peygamberimiz cevap vermiş:

Olabilir. Mü'min cimri olur mu? diye sorulunca, Peygamberimiz:

Olabilir, buyurmuş.

Mü'min yalancı olur mu? denilince, Peygamberimiz:

Hayır, olamaz, buyurmuş (iman ile yalanın bir arada bulunamayacağını bildirmiştir.)⁴⁷²

Yalan, insan için en kötü sıfat olan münafıklık alâmetidir. Nitekim Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النَّفَاقِ حَتَّى يَدْعَهَا إِذَا أُوْتِمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ

“Dört şey vardır ki, bunlar kimde bulunursa o kimse katıksız münafık olur. Kimde bunlardan bir şey bulunursa –onu bırakıncaya kadar– kendisinde nifaktan bir haslet var demektir. (Bunlar): Konuştu mu yalan söyler, söz verirse sözünde durmaz, va'dederse va'dinden döner, bir dava ve duruşma esnasında haktan ayrılır.”⁴⁷³

Müslim'in bir rivâyetinde şu dikkat çeken ilâve yer almaktadır:

“Bu kimse isterse oruç tutsun, namaz kılsın ve kendini Müslüman say-sın.”⁴⁷⁴

471 Buhârî, “Edeb”, 69; Müslim, “Birr”, 29.

472 *Tenviru'l-Havâlik*, c. II, s.154.

473 Buhârî, “İman”, 24; Müslim, “İman”, 25.

474 Müslim, “İman”, 25.

Peygamberimiz, çocukları yatıştırmak ve oyalamak için onlara yalan söylemenin de günah olduğunu, bundan da sakınılması gerektiğini bildirmiştir.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: دَعَتْنِي أُمِّي يَوْمًا وَرَسُولُ اللَّهِ (ص) قَاعِدٌ فِي بَيْتِنَا فَقَالَتْ: هَا تَعَالَ أُعْطِيكَ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ (ص): وَمَا أَرَدْتَ أَنْ تُعْطِيَهُ؟ قَالَتْ: أَرَدْتُ أَنْ أُعْطِيَهُ تَمْرًا فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ (ص):
أَمَّا إِنَّكَ لَوْ لَمْ تُعْطِهِ شَيْئًا كُتِبَتْ عَلَيْكَ كَذِبَةٌ

Abdullah b. Amr (ra.) anlatıyor: “Peygamberimiz evimizde bulunduğu bir günde annem beni yatıştırmak için:

–Yavrum, gel sana bir şey vereceğim, diye beni çağırdı. Peygamberimiz anneme:

–Çocuğa ne vermek istedin? diye sordu. Annem:

–Hurma vermek istedim, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz:

–Eğer bir şey vermeseydin (de çocuğu aldatmış olsaydın) sana bir yalan günahı yazılırdı, uyarısında bulundu.⁴⁷⁵

Yalanın her çeşidi günahdır. Hele yalancı şahitliği, yalanın en çirkini ve en zararlısıdır. Herhangi bir çıkar için yahut hatır için mahkemede yalan şahitliği yapmak büyük günahdır.

Yalancı şahit, başkasının dünyasını yapacağım, gönlünü alacağım diye kendi ahiretini yıkmış olur. Sonra da yaptığı yalan şahitlikle hakkın kaybolmasına ve günahsız insanların eziyet görmelerine, mağdur olmalarına sebep olur. Bakınız Kur’an-ı Kerim’de ne buyuruluyor:

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا
وَإِثْمًا مُّبِينًا

475 Ebû Dâvud, “Edeb”, 88.

“Erkek ve kadın mü’minlere işlemedikleri bir günah yüzünden eziyet edenler muhakkak bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir”⁴⁷⁶

Evet, bir mü’minin işlemediği bir günah yüzünden eziyet görmesi, buna sebep olanı rahatsız etmeyecek mi? Bunu düşündükçe içi sızlamayacak mı? Kendisine böyle bir muamelenin yapılmasını nasıl istemiyorsa kendisi de başkasına böyle muamele yapmamalıdır.

Bakınız Cenab-ı Hak Kur’an-ı Kerim’de ne buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ
الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ
أَن تَعْدِلُوا وَإِن تَلَوْا أَوْ تُعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا.

“Ey mü’minler, adâleti titizlikle ayakta tutun; kendiniz, anne babanız ve akrabalarınız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olunuz. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, yoksul olsunlar, Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten ayrılmayın. (Şahitliği) eğer, büker, yahut şahitlik etmekten kaçırırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır.”⁴⁷⁷

Peygamberimiz de:

أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِكَبْرِ الْكِبَائِرِ: الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدِينَ وَشَهَادَةُ الزُّورِ.
وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ مُتَكِنًا فَجَلَسَ. فَمَا زَالَ يُكْرِرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ

“Büyük günahların en büyüğünü size haber vereyim mi? buyurdu. dinleyenler:

–Evet, bildir, ey Allah’ın Resûlü, demeleri üzerine, Peygamberimiz:

–Allah’a ortak koşmak, anne ve babaya karşı gelmek, buyurdu. Sonra da yatmakta olduğu yerden doğrulup oturdu ve:

476 Ahzab, 33/58.

477 Nisâ, 4/135.

–İyi dinleyin, bir de yalan şahitliğidir, buyurdu. Bu sözü durmadan tekrar ediyordu. Orada bulunanlar:

–Keşke sükut buyursalar, dediler.⁴⁷⁸

Yalan şahitliği yapan kimse üç çeşit günah işlemiş olur:

Birincisi, yalan konuşuyor. İkincisi, haksız olan kimseye yardım ediyor. Üçüncüsü de haklı olanı kötü duruma düşürüyor.

Yalan şahitliği yapmak nasıl günah ise bildiğini ve gördüğünü söylemek de aynı şekilde günahdır. Çünkü bu durumda haksız olanın bilinmesi, suçlunun cezalandırılması örtbas edilmiş olur.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor:

وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ

“Şahitliği gizlemeyin. Her kim şahit olduğu gerçeği gizlerse, şüphesiz ki onun kalbi günahkârdır.”⁴⁷⁹

Şahitliği gizlemek, bildiğini söylememek öyle dış organların işlediği günah gibi değildir. Bizzat imanın karargahı olan kalbin işlediği bir günahdır. Bundan dolayı da en büyük günahlardandır.

2. Özde Doğruluk

Müslümanın sözü gibi özü de doğru olmalı, içi kötü duygu ve düşüncelerden arınmış bulunmalıdır. Daha açık bir ifade ile Müslüman düşündüğü gibi konuşmalı, konuştuğu gibi olmalıdır. Sözü ile özü arasında ayrılık olmamalıdır. Böyle olduğu takdirde olgun mü'min olur. Böyle olduğu takdirde çevresine güven vermiş olur. Şu hadis-i şerif bunu ne güzel ifade ediyor. Peygamberimiz buyuruyor:

لَا يَسْتَقِيمُ إِيْمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ وَلَا يَسْتَقِيمُ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ رَجُلٌ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقِهِ

⁴⁷⁸ Buhârî, “Şehâdet”, 10; Müslim, “İman”, 38.

⁴⁷⁹ Bakara, 2/283.

“Kişinin imanı doğru olmaz kalbi doğru olmadıkça. Kalbi doğru olmaz dili doğruları söylemedikçe. Kişi cennete giremez komşusu kötülüğünden emin olmadıkça.”⁴⁸⁰

Peygamberimiz dilin ve kalbin uyum içerisinde olmasını ve her ikisinin de istikamet üzere bulunmasını tavsiye etmektedir.

Bazı kimseleri zaman zaman duyarız, şöyle derler: “Sen benim söz ve davranışlarıma bakma, benim kalbim doğrudur, içimde fenalık yoktur.” Bu sözler, yukarda mealini sunduğumuz hadis-i şerife göre bir değer taşımaz. Esasen bir kapta ne varsa o kabın ağzından o dökülür. Bir kapta bal şerbeti olduğu halde ondan sirke dökülmesi nasıl mümkün değilse, iyi duygu ve düşüncelere sahip olan kimsenin diline ve organlarına yansıyacak olan da iyi söz ve davranışlardır.

3. İşte Doğruluk

Müslümanın sözü ve özü doğru olunca işi de doğru olacaktır. Müslümanın işinde hile ve haksızlık olmaz. Kendi işini sağlam ve hilesiz yaptığı gibi başkasının işini de aynen kendi işi gibi yapacaktır. Nasıl yapmasın ki yüce Peygamberimiz, kendisine reva gördüğü bir muâmeleyi, din kardeşine reva görmedikçe, kişinin olgun imana sahip olamayacağını bildirmiştir. Esasen Hakka inanan ve bütün yaptıklarından bir gün hesaba çekileceği muhakkak olan bir insan, başkasına nasıl haksızlık yapar?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ص) مَرَّ عَلَى صُبْرَةٍ طَعَامٍ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهَا
فَنَالَتْ أَصَابِعُهُ بِلَلًا فَقَالَ: مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟ قَالَ: أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ
يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَمَا يَرَاهُ النَّاسُ؟ مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ
مِنَّا.

Ebû Hureyre (ra.)’den rivayete göre, şöyle demiştir: “Peygamberimiz bir gün bir ekin yığına uğramış; mübarek elini onun içine daldırılmış da parmaklarına ıslaklık dokunmuş. (Yani ekinin üstü kuru altının ise yaş olduğunu görmüş) Bunun üzerine ekin sahibine:

⁴⁸⁰ *et-Tergîb ve't-Terhib*, c. III, s. 353. Hadisi Ahmed rivâyet etmiştir.

–Bu ne? diye sormuş. Ekin sahibi:

–Onu yağmur ıslattı, ey Allah'ın Resulü, deyincede, Peygamberimiz:

–O ıslak kısmı insanların görmesi için onu ekinin üstüne koysa idin ya. Bizi aldatan bizden değildir, buyurdu.⁴⁸¹

Müşteri ekinin tamamının üstü gibi kuru olduğunu sanarak ekini satın alması halinde aldanmış olacaktır. Çünkü ıslak ekin kuru ekinden daha ağır gelir.

Bazı satıcıların buna benzer hileler yaptıkları görülmektedir. Mesela; üzüm, incir, elma, portakal ve armut gibi meyveleri sepete veya sandığa korken iyilerini sandığın veya sepetin üzerine; çürük ve küçük olanları görülmeyecek şekilde sandığın veya sepetin altına yerleştirir ve satışa sunarlar. Müşteri bununla aldatılmış olur. Aslında bir Müslüman böyle yapmaz, yapmamalıdır. Çünkü her yapılan şeyi Allah görmekte ve bilmektedir. Allah'tan saklı olarak hiçbir şeyin yapılması mümkün değildir. Değil yaptıklarımızdan, düşünüp de yapamadıklarımızdan bile sorguya çekileceğimiz Kur'an-ı Kerim'de bildirilmektedir.

İşte Kur'an-ı Kerim böyle sözünde, özünde ve işinde dosdoğru olan mü'minler için korku ve üzüntü olmayacağını ve bunların cennetle mükâfatlandırılacaklarını bildirmektedir. Şair de güzel söylemiş:

“Müstakim ol, Hz. Allah utandırmaz seni.”

Ne mutlu böyle bir müjdeyi hakedenlere.

Allah hepimizi inanan ve istikamet üzere yaşayan kullarından eylesin. Amin.